

Kącik bibliofilski

Bibliofil

Miłośnik książek nie jest synonimem bibliofila. Wzajemny stosunek tych pojęć i wyraz bibliofil wymagają objaśnienia. Jest utopią definicja ideału bibliofila. Każda próba nie będzie pełna. Określenie bibliofila trzeba oprzeć na innym typie dzisiejszym. Typ ten coraz częściej występuje wśród miłośników książki i posiada żywe odbicie w całokształcie współczesnej kultury estetycznej. Znane są nazwiska bibliofilów takich jak Biesiadecki, Piekarski, (...), Chrostowski, Podolski, Póltawski, Łazarski, ś.p. Baranowski, Witkiewicz lub Lenart. Trudy ich są ważne, a niezwykle bibliofilskie wysiłki, wytworne druki lub organizacje, których książka piękna czy rycina jest ich prawdą istnienia.

II.

Nie łatwo wskazać w historii do drugiej połowy ubiegłego stulecia na klasyczne postacie bibliofilów. Kardynał Ryszard de Bury w XIV stuleciu to tylko miłośnik książki. Ale jego tłumacz, Kasprowicz, autor wiersza do czytelnika Traktatu mistrza buryjskiego, był nowoczesnym bibliofilem. Oryginalne pojęcie druku, społeczna działalność w swym zakresie, wyrafinowany rodzaj uczucia miłości do książki przy wysokiej kulturze rzemieślniczej, artystycznej, literackiej lub naukowej stwarzają wyjątkowe typy ludzi, którzy w swych dłoniach umieją tworzyć i pięć uroczą treść formy: książkę XX wieku. Bibliofile, gorliwi wyznawcy piękna książki dzisiejszej, w jej łunie odczuwają blask inkunabułu wśród zielonej warstwy pyłu, w strzępach pergaminu, rozdartych zębem czasu. Każdy z nich jest oddanym miłośnikiem książki, aczkolwiek nie każdy miłośnik książki posiada charakter bibliofila.

III.

Bibliofilstwo - symbolem uczuciowego stosunku człowieka do książki, wyrazem częstokroć zmysłowego otarcia się o piękną książkę. Dziwny, tajemniczy związek z bibliofilem tworzy książka w atmosferze miłości piękna. Gmach pojęciowy umysłu ludzkiego wznosi się ku szczytom pod wpływem uczucia miłości do książki. Strona materialna bryły plastycznej pięknego druku wabi miłośnika wdziękami swoistej urody. Namiętnie usposobiony bibliofil nieczuły na książki brzydkie, na ich spiętrzone stopy. Jego uczucie gorącego pożądania zapala się dopiero wobec książki pięknej.

W określeniu książki pięknej można streścić wiele z upodobań bibliofila. Tylko on będzie umiał dostrzec i nazwać wszystkie zalety pięknego druku. „O, jak oko precudownie pieści ta czcionka, ta oprawy mistrzowska robota... Te dziwne kopersztychy, te inkunabuły, te stare drzeworyty, jakież oddźwięk czuły i swą nieudolnością znajdują u człeka"... pisał Jan Kasprówicz.

IV.

Zainteresowania bibliofila tkwią w ramach długiego procesu powstawania zespołów książek, samej książki pięknej, z nią też związanej ryciny, kolekcji rycin, wreszcie bibliofilskich organizacji miłośników książki. Proces ten i jego przejawy wyczuwa bibliofil i wyodrębnia wśród innych pokrewnych intelektualnych zainteresowań. Przetrawia w swoim umyśle wszystkie wartości, które odpowiadają estetycznym walorom w pracy rzemieślniczej nad książką. Współpraca bibliofila z rzemieślnikiem konieczna, o ile sam rzemieślnik nie jest równocześnie bibliofilem. Tak jest, składacz maszynista, introligator jest nieraz wzorcowym typem bibliofila. Jeżeli zaś dłonią składacza kieruje bezpośrednio myśl literata, poety, człowieka nauki, przejętego treścią i formą książki pięknej, powstają dzieła bibliofilskie o nieprzemijającej kulturalnej wartości.

V.

Bibliofil nie jest wrażliwy na samą treść w książce, na handlowy lub społeczny walor książki. Rzecz piękną ceni w formie druku. Odrębne pojęcie istoty pożądania tworzy szczególny rodzaj nowoczesnego entuzjasty i wpływa na charakter organizacyjny rad bibliofilskich, towarzystw czy kongresów miłośników książki. Obok wydawnictw broszurowych, książek w oprawach bibliofilskich, rycin, druków akcydensowych, komponowanych z miłością do formy pięknej, czasopisma bibliofilskie w Polsce są wyłączną zdobyczą ostatnich dziesięcioleci. Czasopismem „Exlibris”, plastycznym kształtem idei dzisiejszego miłośnika książki, bibliofilstwo nasze zawiesza swój zwycięski sztandar przed elitą intelektualnych sfer w kraju i zagranicą.